

Các ngân hàng nước ngoài

Mở rộng đầu tư vốn vào nền kinh tế

TS. NGUYỄN NGỌC THỦY TIÊN

Thực hiện chính sách thu hút vốn đầu tư nước ngoài vào Việt Nam, trong gần 20 năm qua, việc thu hút vốn đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực ngân hàng đã đạt được những thành công đa dạng và có vị trí quan trọng.

- Tạo điều kiện thu hút các nhà đầu tư nước ngoài trong các lĩnh vực sản xuất, kinh doanh, thương mại và dịch vụ,... đến làm ăn tại Việt Nam. Bởi vì khách hàng của các ngân hàng mẹ, ngân hàng chính quốc cũng chính là các tập đoàn kinh doanh đa quốc gia, hãng kinh doanh lớn trên toàn cầu.

- Cung cấp vốn cho các nhà đầu tư nước ngoài triển khai thực hiện các dự án ở Việt Nam. Trong thực tế vốn đăng ký thực hiện các dự án của các nhà đầu tư nước ngoài ở Việt Nam hầu hết do các chi nhánh ngân hàng nước ngoài, ngân hàng liên doanh cho vay vốn; do các công ty liên doanh cho thuê tài chính và công ty cho thuê tài chính 100% vốn nước ngoài tài trợ vốn bằng hình thức thích hợp.

- Cung cấp các dịch vụ khác, như: thanh toán quốc tế, chuyển tiền, kinh doanh ngoại tệ, tài trợ xuất nhập khẩu, tư vấn khác,... cho các nhà đầu tư nước ngoài hoạt động kinh doanh ở Việt Nam. Bởi vì khách hàng của các tập đoàn ngân hàng có chi nhánh ở Việt Nam đang hoạt động trên toàn thế giới, là khách hàng của ngân hàng chính quốc, nên họ am hiểu các khách hàng đó, am hiểu thị trường quốc tế,...

Sau gần 20 năm đổi mới, tính đến hết năm 2007 ở nước ta có 35 chi nhánh ngân hàng nước ngoài, 5 ngân hàng liên doanh với nước ngoài, 4 công ty liên

doanh cho thuê tài chính và 2 công ty cho thuê tài chính 100% vốn nước ngoài. Các ngân hàng và công ty cho thuê tài chính đó đến từ 14 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới. Bên cạnh đó còn có 50 văn phòng đại diện ngân hàng nước ngoài ở Việt Nam... đang hoạt động. Các ngân hàng liên doanh có 15 chi nhánh tại các vùng kinh tế trọng điểm, như: Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, Hải Phòng, Đà Nẵng, Cần Thơ, Đồng Nai và Bình Dương. Đồng thời cũng tính đến hết năm 2007 có 11 ngân hàng, tập đoàn tài chính nước ngoài đầu tư vốn mua từ 10% đến 30% vốn cổ phần trong 8 NHTM cổ phần của Việt Nam. Đó là ACB, Sacombank, VP Bank, Techcombank, NHTM CP Phương Nam, NHTM CP Phương Đông, NHTMCP Nhà Hà Nội, Eximbank...

Các ngân hàng nước ngoài đang hoạt động kinh doanh tại Việt Nam đều được xếp hạng nằm trong số 100 ngân hàng, hay 500 lớn nhất thế giới, như: Citi Bank, Chase Mahattant Bank, America Express,... của Mỹ; Sumitomo Mitsui Banking Corporation, Tokyo and Mishubishi Bank, Fuji Bank,... của Nhật; Deutsche Bank, Berlin Bank,... của Đức; ABN – Amro Bank,... của Hà Lan; Hongkong and Shanghai Banking Corporation, Standard Chartered Bank,... của Anh; UOB, Keppel Bank, OCBC,... của Singapore; Calyon, Société Générale, Natexis Banques Populaires, BNP Paribas,... của Pháp; ANZ,... của Australia; Hanil Bank, Hana Korea Exchange Bank,... của Hàn Quốc;... cùng nhiều tập đoàn ngân hàng khác của Thailand, Malaysia, vùng lãnh thổ Đài Loan,...

Tính đến hết năm 2007, ước tính tổng số vốn điều lệ và vốn góp mua cổ phần của các tập đoàn ngân hàng, tài chính nói trên đã thực sự đưa vào Việt Nam hiện nay lên tới gần 1,5 tỷ USD. Đó là chưa kể số vốn các chi nhánh ngân hàng nước ngoài huy động ở nước ngoài đầu tư vào nền kinh tế Việt Nam. Tổng tài sản của các chi nhánh ngân hàng nước ngoài và tổ chức tín dụng có vốn đầu tư nước ngoài lên tới trên 215.000 tỷ đồng, tăng khiêm tốn so với mức 200.000 tỷ đồng vào cuối năm 2006, chiếm khoảng gần 18% tổng tài sản của hệ thống ngân hàng thương mại và tổ chức tín dụng ở Việt Nam, nhưng tăng tới hơn 60% so với cùng kỳ năm 2005. Tốc độ tăng trưởng đó chứng tỏ trong hai năm qua các ngân hàng và tổ chức tài chính nước ngoài chuyển số vốn rất lớn vào Việt Nam.

Về doanh số cho vay trong hơn 15 năm qua, các ngân hàng và tập đoàn tài chính nước ngoài thực hiện số vốn đầu tư lên tới trên 11 tỷ USD vào nền kinh tế nước ta. Số vốn đó cho các dự án vốn đầu tư nước ngoài, công ty liên doanh,... triển khai thực hiện dự án ở Việt Nam. Không chỉ đầu tư vốn dưới hình thức cho vay các nhà đầu tư, các dự án thực hiện tại Việt Nam, một số chi nhánh ngân hàng nước ngoài còn mua trái phiếu Chính phủ và một số loại trái phiếu khác.

Hiện nay, đang có rất nhiều ngân hàng, tập đoàn tài chính nước ngoài quan tâm mở rộng hoạt động kinh doanh bằng nhiều hình thức khác nhau, như: mở chi nhánh, mua cổ phần, liên doanh liên kết, đẩy mạnh dịch vụ cho thuê tài chính, cho thuê vận hành, đồng tài trợ các dự án

lớn, cho vay hợp vốn các dự án trọng điểm, bảo lãnh phát hành trái phiếu trong và ngoài nước cho các doanh nghiệp Việt Nam... Xu hướng đó không chỉ thu hút vốn đầu tư nước ngoài vào Việt Nam còn thúc đẩy cạnh tranh hoạt động ngân hàng ở Việt Nam.

Bên cạnh hoạt động cho vay, đầu tư, các chi nhánh ngân hàng nước ngoài có thể mạnh mở rộng thị phần trong lĩnh vực thanh toán quốc tế, kinh doanh ngoại tệ, chuyển tiền kiều hối và các dịch vụ ngân hàng hiện đại, tiện ích khác cho các nhà đầu tư nước ngoài, cá nhân người nước ngoài ở Việt Nam. Một số chi nhánh ngân hàng nước ngoài mở rộng các nghiệp vụ chứng khoán, như: lưu ký chứng khoán, bảo lãnh phát hành trái phiếu doanh nghiệp,...

Tính đến hết năm 2007, tổng thu nhập trước thuế của khối ngân hàng và tổ chức tín dụng có vốn đầu tư nước ngoài đạt trên 2.400 tỷ đồng, tăng mạnh so với mức 1.700 tỷ đồng và chiếm khoảng 18% tổng thu nhập trước thuế của hệ thống ngân hàng Việt Nam; trong đó riêng khối chi nhánh ngân hàng nước ngoài đạt lợi nhuận trước thuế khoảng

1.900 tỷ đồng.

Việt Nam đã trở thành thành viên chính thức của Tổ chức Thương mại Thế giới WTO từ ngày 7-11-2007, đây cũng là thời điểm phải thực hiện các cam kết của Việt Nam mở cửa thị trường dịch vụ nói chung, thì áp lực cạnh tranh thị trường dịch vụ tài chính – ngân hàng đang càng trở nên nóng bỏng.

Tập đoàn ngân hàng hàng đầu thế giới của Anh: Hongkong and Shanghai Banking Corporation – HSBC (Tập đoàn Ngân hàng Hong Kong và Thượng Hải) năm 2005 đã mở chi nhánh thứ 2 tại Hà Nội với số vốn pháp định là 15 triệu USD. Năm 2004 HSBC cũng đã mở văn phòng đại diện tại Cần Thơ và đầu năm 2006 mua 10% vốn cổ phần và trong năm 2007 mua thêm 5% vốn cổ phần tại Ngân hàng Thương mại Cổ phần Kỹ Thương của Việt Nam. Tính riêng đợt mua thêm 5%, HSBC đã bỏ ra số tiền tương đương 33,7 triệu USD, khoảng 539,4 tỷ đồng. HSBC là ngân hàng nước ngoài đầu tiên được sở hữu 15% cổ phần trong một NHTM cổ phần của Việt Nam. HSBC cũng giành 13,5 triệu USD để hỗ trợ kỹ thuật cho Techcombank trong năm 2008. HSBC đang hy vọng được NHNN và Chính phủ chấp thuận cho nâng tỷ lệ sở hữu cổ phần tại Techcombank lên 20%. Như vậy HSBC trở thành ngân hàng nước ngoài có số vốn pháp định lớn nhất ở Việt Nam, lên tới 30 triệu USD, chưa kể số vốn đầu tư vào mua 15% vốn điều lệ của NHTM Cổ phần Kỹ Thương. Hiện nay doanh thu từ hoạt động thanh toán quốc tế của HSBC chiếm trên 30% doanh thu của HSBC Việt Nam. Cách đây 3 năm khách hàng của HSBC là các công ty Việt Nam chỉ chiếm 3% thì hiện nay đã tăng lên 50%.

ANZ của Australia, IFC thuộc WB và Dragon Financial Holdings của Anh mua 30% cổ phần tại Sacombank; Tỷ lệ cụ thể như sau: ANZ sở hữu 9,87% vốn điều lệ; Dragon Financial Holdings sở hữu 8,77% vốn điều lệ và IFC sở hữu 7,65% vốn điều lệ của Sacombank.

Standard Chartered Bank của

Anh đầu tư mua 10% vốn cổ phần tại ACB, các đối tác nước ngoài khác mua 20% vốn tại ACB là Connaught Investors (Jardine Matheson Group), Dragon Financial Holdings Ltd, IFC.

Sumitomo Mitsui Banking Corporation (SMBC), một trong số ít Tập đoàn ngân hàng lớn nhất của Nhật Bản và thế giới, mua 15% vốn điều lệ của Eximbank. Giao dịch bán 15% vốn cổ phần cho đối tác này, đem lại cho Eximbank số tiền 225 triệu USD, với giá phát hành cao gấp khoảng 6,42 lần mệnh giá, thấp hơn khoảng 10% giá thị trường tại thời điểm phát hành.

Đồng thời, trong tháng 12-2007 Eximbank cũng đã hoàn tất và ký kết thỏa thuận bán 10% vốn điều lệ cho 2 quỹ đầu tư nước ngoài. Đó là Quỹ VOF do VinaCapital quản lý cùng với một quỹ khác của Hàn Quốc, trở thành đối tác chiến lược của Eximbank, thông qua mua 10% cổ phần với giá tương đương Sumitomo Mitsui Banking Corporation.

BNP của Pháp sẽ sở hữu 10% vốn điều lệ của NHTM cổ phần Phương Đông. Hana Bank của Hàn Quốc dự kiến cũng sẽ sở hữu 10% vốn điều lệ của NHTM cổ phần Phương Nam. Deutsche Bank của Đức sở hữu 10% vốn điều lệ của NHTM CP Nhà Hà Nội - Habubank

ANZ đầu tháng 7 -2007 cũng mua 10% vốn cổ phần của Công ty cổ phần chứng khoán Sài Gòn – SSI với giá 88 triệu USD, nằm trong kế hoạch tăng vốn của SSI từ 500 tỷ đồng lên 800 tỷ đồng. OCBC – một tập đoàn ngân hàng lớn của Singapore mua 10% vốn cổ phần của NHTM cổ phần các doanh nghiệp ngoài quốc doanh – VP Bank với số tiền bỏ ra 250 tỷ đồng. Bên cạnh đó cuối năm 2007, OCBC tiếp tục mua 5% của VP Bank với giá 25,5 triệu USD, tương đương khoảng 410 tỷ đồng ở thời điểm VP Bank đã tăng vốn điều lệ lên 2.000 tỷ đồng. Như vậy giá bán của VP Bank đợt này cho OCBC ở mức gấp 4,1 lần mệnh giá. Dự kiến OCBC sẽ tăng tỷ lệ sở hữu tại VP Bank lên 20% vốn điều lệ của ngân hàng này.

Các tập đoàn ngân hàng khác của Pháp, Mỹ, Singapore, Đức... cũng đang xúc tiến đàm phán mua cổ phần của các NHTM cổ phần khác của Việt Nam. Đây là hướng mở rộng hoạt động có hiệu quả của các tập đoàn ngân hàng lớn nhất thế giới tại Việt Nam. Đây cũng là hướng mở rộng hoạt động kinh doanh rất có hiệu quả, do sẵn có mạng lưới và khách hàng đông đảo của các NHTM cổ phần. Bên cạnh đó chi phí cũng ít tốn kém hơn so với thành lập mới chi nhánh 100% vốn nước ngoài.

Tập đoàn Tài chính The Clearwater Capital Partners (CCP) của Mỹ dự kiến trở thành cổ đông chiến lược, sở hữu 5% vốn điều lệ của SHB theo giá trên thị trường OTC.

Sacombank cùng với Ngân hàng ANZ thành lập Công ty liên doanh Thẻ, dựa trên sự hợp tác trước đó giữa hai ngân hàng về dịch vụ thẻ. Công ty này dự kiến đi vào hoạt động cuối năm 2007.

Theo cam kết gia nhập WTO, các ngân hàng nước ngoài được phép thành lập chi nhánh tại Việt Nam. Kể từ ngày 1-4-2007, các ngân hàng Mỹ và các ngân hàng nước ngoài khác sẽ được phép thành lập các chi nhánh 100% vốn nước ngoài tại Việt Nam. Cũng như các pháp nhân là Ngân hàng Việt Nam, các chi nhánh ngân hàng và văn phòng đại diện ngân hàng nước ngoài tại Việt Nam sẽ được hưởng chế độ đối xử không phân biệt (đãi ngộ quốc gia) ngay sau khi Việt Nam gia nhập WTO. Các ngân hàng Mỹ sẽ được thành lập chi nhánh 100% vốn nước ngoài, nhận tiền gửi bằng đồng Việt Nam không giới hạn từ các pháp nhân Việt Nam, đồng thời được phép phát hành thẻ tín dụng không giới hạn. Tuy nhiên trong năm 2007 chưa có ngân hàng nước ngoài nào đưa thêm chi nhánh mới vào hoạt động tại Việt Nam.

Mặc dù vậy tính đến cuối năm 2007, Ngân hàng Nhà nước đã nhận được 19 hồ sơ xin cấp phép thành lập chi nhánh Ngân hàng nước ngoài và 5 bộ hồ sơ xin thành lập ngân hàng 100% vốn nước ngoài ở Việt Nam. Trong số

19 hồ sơ xin thành lập chi nhánh Ngân hàng nước ngoài, thì có 3 hồ sơ đã được chấp thuận về nguyên tắc là Commonwealth Bank của Australia, IBK Hàn Quốc, Fubon của Đài Loan. Hồ sơ của Sumitomo Mitsui Bank còn thiếu bản ghi nhớ về thanh tra giám sát giữa Ngân hàng Nhà nước và cơ quan giám sát nước sở tại.

Theo quy định các điều kiện tại Nghị định số 22 của Chính phủ về tổ chức và hoạt động của ngân hàng 100% vốn nước ngoài, thì phải có bản ghi nhớ giữa Ngân hàng Nhà nước Việt Nam và Ngân hàng Trung ương tại quốc gia có ngân hàng xin thành lập tại Việt Nam. Trong số 5 bộ hồ sơ xin thành lập ngân hàng 100% vốn nước ngoài của 3 quốc gia, thì mới chỉ có NHTW Australia và NHNN Việt Nam ký thỏa thuận

ghi nhớ về trao đổi thông tin giữa hai bên về giám sát ngân hàng.

Tập đoàn Ngân hàng ANZ có kế hoạch mở 10 – 15 chi nhánh ở Việt Nam vào cuối năm 2008, khi ANZ nhận được giấy phép hoạt động với tư cách 100% vốn nước ngoài tại Việt Nam. HSBC và Standard Chartered Bank cũng đang xúc tiến mở Ngân hàng 100% vốn nước ngoài tại Việt Nam.

Một kênh mở rộng hoạt động khác tại Việt Nam cũng rất đáng quan tâm, đó đó là các công ty tài chính nước ngoài đang tìm hiểu và xúc tiến thành lập Công ty 100% vốn nước ngoài tại Việt Nam. Các công ty này hoạt động

trong lĩnh vực tài trợ cho thuê vận hành, tài trợ cho vay tiêu dùng, cung ứng các dịch vụ thẻ,...

Một kênh quan trọng tiếp theo đó là các ngân hàng và tập đoàn tài chính nước ngoài đầu tư vào lĩnh vực kinh doanh chứng khoán tại Việt Nam. Tính đến hết năm 2007, các nhà đầu tư là tổ chức và cá nhân nước ngoài đã mở 8.638 tài khoản tại các Công ty chứng khoán, đã được Trung tâm lưu ký chứng khoán cấp mã giao dịch; trong đó 516 nhà đầu tư tổ chức và 8.167 nhà đầu tư cá nhân, chiếm 2,4%, riêng cá nhân người Nhật Bản có khoảng 4.200 tài khoản. Các nhà đầu tư nước ngoài đang nắm giữ 25-30% số lượng cổ phiếu của các Công ty niêm yết. Trong số đó có các tổ chức tài chính, ngân hàng, tiền tệ hàng đầu thế giới, như: JP Morgan, Merrill Lynch, Citi Group, Normura Securities,... Tổng số có 23 Quỹ đầu tư nước ngoài tham gia thị trường chứng khoán Việt Nam với quy mô vốn gần 2,3 tỷ USD và gần 50 tổ chức đầu tư nước ngoài mở tài khoản hoặc ủy thác đầu tư trên thị trường chứng khoán Việt Nam. Có 4 chi nhánh ngân hàng nước ngoài hoạt động lưu ký chứng khoán.

Như vậy, tới đây mức độ cạnh tranh hoạt động Ngân hàng Việt Nam sẽ trở nên gay gắt hơn. Thậm chí còn có đánh giá sẽ có cuộc đổ bộ của các ngân hàng nước ngoài vào Việt Nam.

Bởi vì tăng trưởng xuất khẩu, các luồng chu chuyển vốn quốc tế và thanh toán quốc tế, khách du lịch quốc tế,... đang gia tăng nhanh chóng và Việt Nam được coi là con hổ mới của châu Á.

Việc mở rộng hoạt động của các ngân hàng và tập đoàn tài chính nước ngoài tại Việt Nam có mặt lợi và bất lợi, nhưng tổng thể thì lợi hơn. Theo đó cho phép thu hút các nhà đầu tư nước ngoài, thúc đẩy các hoạt động thương mại, du lịch, dịch vụ, chuyển tiền, thanh toán quốc tế, thị trường trái phiếu, kinh doanh ngoại hối,... thúc đẩy cải cách mạnh mẽ các ngân hàng, doanh nghiệp trong nước ■